

MARIA KORDAS¹, BARBARA BRUZIEWICZ-MIKŁASZEWSKA², MACIEJ DOBRZYŃSKI³

Profesor doktor habilitowany medycyny Tadeusz Szczęsny Owiński (1904–1995) – pionier i twórca powojennej stomatologii akademickiej we Wrocławiu

**Professor Tadeusz Szczęsny Owiński (1904–1995)
– Pioneer and the Creator of Postwar Wrocław's Academic Dentistry**

¹ Biblioteka Akademii Medycznej we Wrocławiu

² Katedra i Zakład Protetyki Stomatologicznej Akademii Medycznej we Wrocławiu

³ Katedra i Zakład Stomatologii Zachowawczej i Dziecięcej Akademii Medycznej we Wrocławiu

Streszczenie

Profesor dr hab. med. Tadeusz Szczęsny Owiński (1904–1995) jest pionierem i twórcą powojennej stomatologii akademickiej we Wrocławiu oraz wrocławskiej szkoły chirurgii stomatologicznej i szczękowo-twarzowej. Absolwent Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, uczeń i współpracownik prof. dr. med. Antoniego Cieszyńskiego – najwybitniejszego polskiego stomatologa, we Wrocławiu kontynuował i twórczo rozwijał tradycje lwowskiej szkoły swego mistrza. Do Wrocławia przybył 9 maja 1945 r. wraz z pionierami grupy kulturalno-naukowej pod kierownictwem prof. dr. med. Stanisława Leona Kulczyńskiego, delegata Ministerstwa Zdrowia i Oświaty. Jego zasługą jest opieka nad mieniem pozostawionym w niemieckim Instytucie Dentystycznym, kierowanie pracami remontowo-budowlanymi tego budynku, organizacja uniwersyteckiej kliniki i studiów stomatologicznych, a także uruchomienie już 23 lipca 1945 r. ambulatorium stomatologicznego. W latach 1947–1949 oraz 1962–1969 pełnił funkcję dyrektora Oddziału Stomatologii Wydziału Lekarskiego, a w latach 1960–1962 funkcję dziekana tego Wydziału. Katedrą i Kliniką Chirurgii Stomatologicznej kierował do 1969 r. Profesor Owiński twórczo rozwinął metody operacyjne w chirurgii szczękowo-twarzowej, w tym własną *ostectomia mediana* oraz metodę dwuczasiową operacji torbieli szczękowych. Duże znaczenie mają wyniki badań Profesora dotyczące jonoforezy, protetyki porosekcyjnej żuchwy, znaczenia wierzchołkowego objawu uciskowego w badaniu jamy ustnej i zębów, leczenia neuralgii nerwu trójdzielnego, procesów gojenia się złamań kości oraz onkologii szczękowo-twarzowej. Dorobek Profesora obejmuje 102 publikacje naukowe, wypromowanie 16 prac doktorskich oraz patronat nad 4 habilitacjami (**Dent. Med. Probl. 2010, 47, 4, 513–523**).

Słowa kluczowe: prof. dr hab. Tadeusz Szczęsny Owiński, wrocławska stomatologia akademicka, wrocławska szkoła chirurgii stomatologicznej i szczękowo-twarzowej, historia stomatologii.

Abstract

Professor Tadeusz Szczęsny Owiński (1904–1995) is the pioneer and the creator of the Wrocław's academic dentistry and Wrocław's school of dental and maxillo-facial surgery. Graduate from Faculty of Medicine University's of Jan Kazimierz in Lwov, follower and cooperator of prof. dr med. Antoni Cieszyński – the most famous Polish dentist. In Wrocław, he continued and constructively developed traditions of lwov's school of his Master. He came to Wrocław on 9 May 1945 with pioneers of the Culture-Scientific Group under direction of prof. dr med. Stanisław Leon Kulczyński – a delegate of Health and Education Ministry. His merit was taking care of the left German Dentist's Institute possessions as well as controlling of the building works during its renovation and organization of university clinic and the dentist's studies. He also started-up on 23 July 1945 the dentist's out-patients department. In years 1947–1949 as well as in 1962–1969, he was Head of Dentistry Section of the Faculty of Medicine, and in 1960–1962 he performed the function of dean of this Faculty. He directed the Department of Dental Surgery till 1969. Professor Owiński developed the operating methods in maxillo-facial surgery, his own method *ostectomia mediana* as well as the method the of two-stage operation of jaws bone cysts. Professor's results of investigations have large meaning concerning jonophoresis, postoperative prosthetic rehabilitation of lower jaw, significance of apical pressure signs in the examination of the oral cavity and teeth, treatment of neuralgia of

trigeminal nerve, processes of healing the bone fractures as well as the maxillo-facial oncology. 102 scientific publications, 16 doctoral theses promotion and 4 habilitation theses patronage belong to the scientific achievements of professor Owiński (**Dent. Med. Probl.** 2010, 47, 4, 513–523).

Key words: prof. Tadeusz Szczęśny Owiński, Wrocław's academic dentistry, Wrocław's school of dental and maxillo-facial surgery, history of dentistry.

Profesor doktor habilitowany medycyny Tadeusz Szczęśny Owiński (ryc. 1) urodził się 21 lipca 1904 r. w Kołomyi (województwo stanisławowskie, obszar Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej), gdzie jego ojciec Jakub był dentystą. Zmarł 22 czerwca 1995 r. we Wrocławiu. Był absolwentem VI Gimnazjum im. Stanisława Staszica we Lwowie oraz Wydziału Radiowego Lwowskiej Szkoły Przemysłowej (pierwszej tego rodzaju szkoły w Polsce), gdzie uzyskał świadectwo dojrzałości [1, 2].

Studia lekarskie odbył na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie. Dyplom doktora wszech nauk lekarskich uzyskał 9 maja 1931 roku [1, 3, 4]. Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z 1928 r. uporządkowało kwestię medycznych stopni naukowych oraz tytułów zawodowych uzyskiwanych na polskich uniwersytetach byłych trzech zaborów. Pozwalało ono absolwentom uniwersytetów galicyjskich (lwowskiego i krakowskiego) studiującym na podstawie przepisów austriackich otrzymać tytuł doktora wszech nauk lekarskich na prawach stopnia doktora medycyny, jeśli rozpoczęli studia lekarskie przed 1928 r.

Jeszcze podczas studiów – w roku akademickim 1928/29 – uczestniczył w kursie specjalnym zorganizowanym przez Instytut Dentystyczny Uniwersytetu Jana Kazimierza, którego dyrektorem był prof. dr med. Antoni Cieszyński (1882–1941). Dziewiątego lipca 1929 r. ukończył specjalizację stomatologiczną i otrzymał poświadczenie tymczasowe, ważne aż do otrzymania dyplomu lekarskiego [5]. Po wojnie w 1946 r. uzyskał tytuł specjalisty II stopnia z chirurgii stomatologicznej [6]. Kompetencje tej specjalizacji odpowiadały zakresowi dzisiejszej specjalizacji z chirurgii szczękowo-twarzowej obejmującej chirurgię urazową, onkologiczną, plastyczną części twarzowej czaszki i szyi, jak również operacje korekcyjne zniekształceń szczękowo-twarzowych i rozszczepów podniebienia [7].

Senat Akademicki UJK pismem z 29 października 1930 r. powierzył dr. Owińskiemu od 1 listopada 1930 r. stanowisko młodszego asystenta w Katedrze Stomatologii ID [1]. Po roku Rada Wydziału Lekarskiego UJK mianowała go asystentem, a po kolejnych dwóch latach starszym asystentem. Pierwszego listopada 1930 r. Instytut Dentystyczny UJK został przekształcony w Klinikę Stomato-

Ryc. 1. Prof. dr hab. med. Tadeusz Szczęśny Owiński. Fotografia ze zbioru Akademii Medycznej we Wrocławiu

Fig. 1. Prof. Tadeusz Szczęśny Owiński. Photo from the Wrocław Medical University collection

logiczną [8]. W Klinice Stomatologicznej pod kierunkiem prof. dr. med. Antoniego Cieszyńskiego dr Owiński pracował do 31 grudnia 1937 r. [9]. Pełnił funkcję kierownika Oddziału III protetyczno-ortopedycznego oraz wspólnie z dr. med. Mieczysławem Jankowskim (1896–1978) prowadził dział „I. Fotografia naukowa” na Oddziale V chorych klinicznie [8]. Podczas pracy w Klinice Stomatologicznej dr Owiński zdobył szacunek oraz zaufanie prof. Antoniego Cieszyńskiego i jako jego bliski współpracownik został członkiem redakcji czasopisma „Polska Stomatologia”, gdzie m.in. redagował dział „Pytań i odpowiedzi”.

W okresie międzywojennym dr Tadeusz Owiński stale uzupełniał i systematyzował swoją wiedzę lekarską oraz zdobywał nowe doświadczenia i dzielił się swoimi lwowskimi na licznych stażach naukowych w czołowych ośrodkach stomatologicznych. Szkolił się u wybitnych profesorów stomatologii europejskiej: prof. Bernharda Gottlieba (1885–1950), prof. Hansa Pichlera (1877–1949) i prof. Balinta Orbana (1899–1960) na Uniwersytecie w Wiedniu, prof. Hermanna Schrödera (1876–1942) w Berlinie, prof. Józsefa Szabò (1874–1937) w Klinice w Budapeszcie, prof. Cesare Cavina (1888–1935) w Bolonii i prof. Friedricha Hauptmeyera (1882–1950) w Essen [1, 4, 6].

W dniach 14–19 kwietnia 1935 r. dr Owiński, wspólnie z prof. Cieszyńskim, czynnie uczestniczył w II Międzynarodowym Kongresie Stomatologicznym A.S.I. w Bolonii, wygłaszając dwa własne komunikaty. Swemu mistrzowi towarzyszył także

na VII Zjeździe Niemieckich Lekarzy Dentystów w Berlinie, który odbył się w dniach 3–6 października 1935 r. Czynny udział brał także w zjazdach polskich stomatologów, które również miały charakter międzynarodowy: w V (28.06–1.07.1931 r.) i VIII (1–3.07.1937 r.) połączonym z Wystawą Naukową we Lwowie – w tych zjazdach aktywnie działał też w komitetach organizacyjnych, w VI (11–15.09.1933 r.) w Poznaniu i w VII (1–3.11.1935 r.) w Warszawie. Większość referatów i wykładów wygłoszonych na ww. zjazdach została opublikowana w całości bądź w formie streszczenia na łamach „Polskiej Stomatologii” lub informacja o nich została podana w spisie prac asystentów prof. Cieszyńskiego.

Główne kierunki stomatologicznych badań naukowych dr. Owińskiego w okresie przedwojennym obejmowały następujące zagadnienia: rola dziedziczności w powstawaniu rozszczepów szczęk oraz nieprawidłowości zgryzowych, zastosowanie wybranych technik repozycji złamań szczęki, protetyka poresekcyjna w obrębie żuchwy oraz jonoforeza.

Wiedza i umiejętności praktyczne zdobyte przez dr. Owińskiego na Wydziale Radiowym Lwowskiej Szkoły Przemysłowej zaowocowały różnymi autorskimi pracami konstruktorskimi aparatury elektromedycznej [2, 4, 6, 7]. W 1934 r. dr Owiński nawiązał współpracę jako konstruktor z Fabryką Pomocy Naukowych we Lwowie założoną przez prof. mgr. inż. Edmunda Jana Romera (1904–1988). Profesor Romer skupił wokół siebie najlepszych konstruktorów z wielu dziedzin elektrotechniki. W pionie elektromedycznym niewątpliwym prym wiodł właśnie dr Owiński, który zaprojektował i wykonał wiele aparatów, m.in. „Parodent” (aparat do endoskopii, diafanoskopii, faradyzacji i kaustyki), „Jonodont” (aparat do jonoforezy), „Sterodont” i „Sterodont Baby” (aparaty do sterylizacji) oraz lampy stomatologiczne „Bilux i Monolux” o świetle rozproszonym i kontrastowym. W okresie radzieckiej okupacji Lwowa fabryka została przemianowana na „Zawod nr 5”, dr Owiński pracował tam w latach 1939–1941 [10].

Po śmierci swojego mistrza i nauczyciela prof. Cieszyńskiego, zamordowanego przez SS Vernichtungs-Kommando, dr Owiński przeniósł się do Warszawy, gdzie w latach 1942–1945 pracował jako prywatny asystent u dr. med. Franciszka Borusiewicza (1903–1947) oraz dr. Józefa Zdzisława Rancewicza (1906–1962), którzy praktykowali na oddziale chirurgicznym Szpitala im. Dzieciątka Jezus [2, 4, 10]. W tym okresie aktywnie włączył się w działalność Armii Krajowej, zajmując się budową aparatów radiowych dla podziemia w postaci zmyślnie skonstruowanych kuchenek elektrycznych lub wypchanych zwierząt itp. [10]. W lipcu

1941 r. został przydzielony do sekcji łączności batalionu szturmowego „Baszta”. W powstaniu warszawskim walczył jako starszy strzelec, zaprzysiężony pod pseudonimem „Maciuś” [11]. Brał udział w zakładaniu połączeń telefonicznych w dzielnicach Śródmieście oraz Mokotów i zapewnieniu łączności z Londynem. Pod koniec powstania został ranny w obie nogi i trafił do jenieckiego obozu rannych [11, 12]. Dzięki lekarzowi obozowemu został przeniesiony do Oddziału rannych cywilów w Pruszkowie, skąd zbiegł do Grodziska Mazowieckiego, gdzie przebywała Jego żona – dr Barbara Włodek-Owińska (1914–2005) [11].

Dziewiątego maja 1945 r. dr Tadeusz Owiński przyjechał na Ziemię Odzyskane do Wrocławia wraz z pionierami grupy kulturalno-naukowej pod kierownictwem prof. dr. Stanisława Leona Kulczyńskiego (1895–1975), delegata Ministerstwa Zdrowia i Oświaty [1, 2, 13]. Pierwszym zadaniem dr. Owińskiego było objęcie opieki nad mieniem pozostawionym w niemieckim Instytucie Dentystycznym przez ochronę przed pożarami, zalaniem lub kradzieżą oraz jego odbudowa. Na szczególne podkreślenie zasługuje ogromne osobiste zaangażowanie dr. Owińskiego uwidocznione m.in. w postaci zdobycia od sowieckiego komendanta miasta plandeki brezentowej do przykrycia dachu budynku Instytutu, zwożenie na rowerze materiałów budowlanych na potrzeby remontu, czy też praca w charakterze kierowcy grupy operacyjnej [10, 11, 13]. Dzięki wielkiemu wysiłkowi i nadzwyczajnym zdolnościom organizacyjnym w ciągu trzech miesięcy dr Owiński zorganizował naprawę dachu, drzwi i okien, zabezpieczył inwentarz, zorganizował straż pożarną, dostawę wody z własnego ujęcia i prądu [14]. Pozwoliło to na uruchomienie już 23 lipca 1945 r. ambulatorium z jednym fotelem dentystycznym dla osób pilnie potrzebujących pomocy stomatologicznej. W ambulatorium przyjmował osobiście dr Owiński w asyście dr. Zenona Gardzielewicza [1, 2].

Zasługą dr. Owińskiego było zadbanie o to, aby ulica Burgfeld, przy której znajdował się był niemiecki Instytut Dentystyczny (Burgfeld 17) i siedziba nowo tworzonej Kliniki Stomatologicznej, otrzymała imię prof. Antoniego Cieszyńskiego – najwybitniejszego polskiego stomatologa [2].

24 lipca 1945 r. odbyło się wstępne posiedzenie przyszłej Rady Wydziału Lekarskiego, na której przedyskutowano i ułożono projekt obsady katedr [13]. 27 lipca 1945 r. prof. dr hab. med. Ludwik Hirszfeld (1884–1954), dziekan Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu, powierzył dr. Owińskiemu stanowisko kierownika utworzonej Kliniki Stomatologicznej [2]. Należy nadmienić, że zorganizowana wcześniej uczelnia formalnie została powołana dekretem Tymczasowo-

wego Rządu Jedności Narodowej 24 sierpnia 1945 r., a kliniczna Katedra Stomatologii zarządzeniem Ministra Oświaty w kwietniu 1946 r. [1, 3, 13].

Dr Owiński wspominał, że początkowo Klinika Stomatologiczna Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu była wzorowana na Klinice Stomatologicznej Uniwersytetu Lwowskiego i w jej skład wchodziły: Oddział Chirurgiczny, Oddział Protetyczny i Ortodontyczny, które osobiście prowadził do 1948 r. jednocześnie z Oddziałem Chirurgii Stomatologicznej oraz Oddziałem Dentystyki Zachowawczej prowadzony przez dr. Ignacego Antoniego Pietrzyckiego (1885–1964) od stycznia 1946 r. [14]. Po otwarciu wykładów na Wydziale Lekarskim 14 listopada 1945 r., dr Owiński zorganizował bezpłatną opiekę stomatologiczną nad studentami wyższych uczelni Wrocławia [14, 15].

Rada Wydziału Lekarskiego 18 marca 1946 r. powierzyła dr. Owińskiemu pełnienie obowiązków zastępcy profesora, jej decyzję zatwierdził Minister Oświaty pismem z 26 czerwca 1946 r. [1]. Na posiedzeniu Rady Wydziału Lekarskiego 18 października 1946 r. prof. Owiński przedstawił wniosek postulujący utworzenie Oddziału Stomatologicznego [2, 16]. Jego starania zakończyły się sukcesem. Uroczyste otwarcie Oddziału Stomatologicznego przy Wydziale Lekarskim Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu odbyło się 13 kwietnia 1947 r. [2, 13]. Na mocy decyzji Ministerstwa Zdrowia i Oświaty funkcję dyrektora tego Oddziału powierzono prof. Owińskiemu, pełnił ją do 25 listopada 1949 r. [1]. W 1949 r. pełnił także funkcję zastępcy przedstawiciela Ministerstwa Oświaty do Komisji Wnioskodawczej Lekarsko-Dentystycznej przy Ministrze Zdrowia [6]. Ponownie funkcję dyrektora Oddziału Stomatologii Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej sprawował w latach 1962–1969 [2, 3].

Jednocześnie z kierowaniem Oddziałem Stomatologicznym oraz wyżej wymienionymi katedrami klinicznymi prof. Owiński prowadził odbudowę drugiego gmachu przy ul. Marii Skłodowskiej-Curie 58, gdzie zorganizował 26-osobowy Oddział Chorych Leżących oraz Stację Obrazów Szczękowych [2, 14]. W uroczystym otwarciu tego Oddziału 15 lutego 1948 r. uczestniczyli m.in. Wiceminister Zdrowia prof. Bogusław Kożuszniak (1910–1996), JM Rektor prof. Stanisław Leon Kulczyński i Dziekan Wydziału Lekarskiego prof. Hugon Wendelin Kowarzyk.

Na stanowisku dyrektora Oddziału Stomatologicznego prof. Owiński wniósł istotny wkład w kształt programu nauczania studentów stomatologii. Po wojnie, z uwagi na duży deficyt kadr medycznych, w tym lekarzy dentystów, władze widziały konieczność szybkiego wykształcenia dużej ich liczby. Prof. Owiński jako absolwent medycyny

miał gruntowne wykształcenie lekarskie i zdawał sobie sprawę z konieczności silnego „umedyczenia” studiów stomatologicznych [7]. Jako wzór stawiał lwowski i krakowski model kształcenia, przeciwny do „rzemieślniczego” modelu nauczania stomatologii reprezentowanego przez Państwowy Instytut Dentystyczny w Warszawie, który kładł główny nacisk na dentystykę. Dlatego, dzięki prof. Owińskiemu, program 4-letniego Studium Stomatologicznego otwartego 17 marca 1947 r. na kierowanym przez niego Oddziale Stomatologicznym dawał absolwentom wrocławskiej uczelni gwarancję wysokiej jakości wykształcenia lekarsko-stomatologicznego [2, 16].

Prof. Owiński już 6 marca 1946 r. zapoczątkował doksztalcenie lekarzy z terenu Dolnego Śląska na kursach i posiedzeniach naukowych [1, 4]. Uznanie dla jego pracy powodowało, że wielu profesorów Wydziału Lekarskiego chętnie wygłaszało na jego prośbę wykłady i bezinteresownie pomagało w doszkalanii. Zwiększająca się frekwencja lekarzy na posiedzeniach z kilkunastu do ok. 300 potwierdziła słuszność podjętych przez niego działań [17]. Z czasem kursy stały się załącznikiem Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego, a prof. Owiński został kierownikiem naukowym z zakresu stomatologii Wrocławskiej Filii Instytutu Doksztalcenia Lekarzy Akademii Medycznej w Warszawie [1, 4].

W trosce o lecznictwo na Dolnym Śląsku, które w pierwszych powojennych latach nie było dokładnie kontrolowane i często znajdowało się w rękach samozwańcych, nielekańskich i nieuprawnionych do leczenia osób, prof. Owiński pełnił funkcję konsultanta Okręgowej Lecznicy Kolejowej PKP we Wrocławiu (1946–1986) oraz konsultanta Specjalistycznej Przychodni Wojewódzkiej we Wrocławiu (1947–1958) [6].

Rada Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu uchwałą z dnia 4 marca 1948 r. nadała zastępcy prof. dr. Tadeuszowi Owińskiemu stopień naukowy doktora habilitowanego medycyny i udzieliła *veniam legendi* z zakresu stomatologii na podstawie dorobku naukowego oraz rozprawy habilitacyjnej pt. „Wierchołkowy objaw uciskowy” [18]. Tematem wykładu habilitacyjnego przedstawionego Radzie Wydziału Lekarskiego był „*Dolor post extractionem* oraz nowy sposób leczenia za pomocą jonoforezy”. W tym pamiętnym posiedzeniu uczestniczyli wybitni przedstawiciele polskiej medycyny, m.in. profesorowie: Zygmunt Albert (1908–2001), Kazimierz Bocheński (1871–1953), Wiktor Bross (1903–1994), Zofia Czeżowska (1890–1974), Witold Grabowski (1902–1963), Józef Hano (1906–1997), Hanna (1884–1964) i Ludwik (1884–1954) Hirsfeldowie, Leopold Jaburek (1901–1960), Witold

Juliusz Kapuściński (1910–1988), Hugon Wendelin Kowarzyk (1906–1985), Adrian Demianowski (1887–1959), Tadeusz Marciniak (1895–1966), Andrzej Jan Klisiecki (1895–1975), Zdzisław Steusing (1883–1952), Witold Karol Ziembicki (1874–1950) [18].

27 maja 1955 r. uchwałą Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej dr hab. med. Tadeusz Szczęśny Owiński otrzymał tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego [1, 2, 16].

W okresie powojennym prof. Owiński brał również czynny udział we wszystkich kongresach, zjazdach i sympozjach stomatologicznych w Polsce oraz w wielu zagranicznych [4, 7]. Osobiście był organizatorem dwóch ogólnokrajowych zjazdów Sekcji Chirurgii Stomatologicznej we Wrocławiu. Tematem wiodącym pierwszego zjazdu był nerwoból nerwu trójdzielnego (14–15.02.1959), tematem drugiego – urazy twarzoczaszki (24–26.11.1961). Był także inicjatorem wymiany naukowej i współpracy z zagranicznymi ośrodkami stomatologicznymi w Dreźnie i Hradec Králové.

W 1960 r. gremium profesorskie Rady Wydziału Lekarskiego w dowód uznania dla działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej wybrało prof. Owińskiego na dziekana tego Wydziału. Profesor pełnił tę zaszczytną funkcję w latach 1960–1962 [2, 3, 6].

Za jawne poparcie i solidarność ze strajkującymi studentami w marcu 1968 r. prof. Owiński wkrótce został pozbawiony kierownictwa katedry oraz zakazano mu również wszelkich kontaktów ze studentami [19–21]. Pierwszego lutego 1972 r. prof. Owiński został odwołany z funkcji kierownika Kliniki Chirurgii Szczękowej i przeniesiony do Zakładu Chirurgii Stomatologicznej Instytutu Stomatologii, którym kierował jego uczeń dr med. Franciszek Zygmunt Mraz (1920–2004) [1]. Formalnie stosunek pracy z Profesorem rozwiązano zgodnie z przepisami o uprawnieniach emerytalnych 30 września 1974 r. [1]. Z zajęć dydaktycznych i organizacyjnych uczelni prof. Owiński został zwolniony decyzją kierownika Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej prof. dr. hab. n. med. Mariana Zdzisława Śliwińskiego (1932–2009) z 25 marca 1972 r. [1, 19].

Jeden z uczestników wydarzeń marcowych 1968 r. (strajku okupacyjnego w sali wykładowej budynku Katedry Anatomii Prawidłowej AM we Wrocławiu) lek. dent. Ryszard Łopuch w swoich wspomnieniach podkreśla istotną rolę prof. Owińskiego: „Pierwszą osobą z grona profesorskiego, która nas wspomogła był prof. Tadeusz Owiński, który przesłał dla nas, strajkujących olbrzymi kosz żywności” [21]. We fragmencie dotyczącym represji, które dotknęły studentów i nauczycieli autor dodaje: „Jedną z pierwszych ofiar był prof.

Tadeusz Owiński i Jego rodzina. Nie miał wstępu do swojej katedry”. Pisała o tym również inna uczestniczka tych wydarzeń [19].

Dopiero w 1992 r. JM Rektor prof. dr hab. nauk med. Zbigniew Stefan Knapik (1926–2010) oraz Senat Akademii Medycznej we Wrocławiu wystosowali do prof. Tadeusza Szczęśnego Owińskiego uroczysty list z przeprosinami. Profesorowi złożono wyrazy głębokiego ubolewania za tragiczne wydarzenia przed 25 laty oraz uznanie i wyrazy podziwu za postawę, jaką wówczas reprezentował [2, 20].

Działalność naukowa okresu powojennego dotyczyła m.in. następujących zagadnień: znaczenia wierzchołkowego objawu uciskowego w badaniu jamy ustnej i zębów, szeroko pojętej traumatologii szczękowo-twarzowej, leczenia neuralgii nerwu trójdzielnego, procesów gojenia się złamań kości, chorób autoimmunologicznych gruczołów ślinowych, chirurgicznego leczenia makrogenii oraz onkologii szczękowo-twarzowej. Kilka artykułów Profesor poświęcił historii oraz osiągnięciom wrocławskiej stomatologii i chirurgii stomatologicznej.

Dorobek naukowy prof. Tadeusza Owińskiego obejmuje: cztery wydania monografii pt. „Atlas chorób błony śluzowej jamy ustnej”, ostatnie wydanie ukazało się po śmierci Profesora (współautorka dr med. Barbara Włodek-Owińska), 98 publikacji naukowych, wypromowanie 16 prac doktorskich oraz patronat nad 4 habilitacjami.

Profesor Owiński był założycielem i w latach 1963–1973 redaktorem naczelnym „Wrocławskiego Biuletynu Stomatologicznego” oraz „Wrocławskiej Stomatologii”; od 2002 r. czasopismo ukazuje się pod tytułem „Dental and Medical Problems”.

W okresie międzywojennym Profesor był członkiem Związku Stomatologów Lwowskiej Izby Lekarskiej (członek Zarządu w 1934 r.), Związku Stomatologów Słowiańskich i organizacji „Orlęta Lwowskie” (obrońców Lwowa z lat 1918–1920). Po wojnie był członkiem założycielem i przewodniczącym Oddziału Wrocławskiego Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego w latach 1951–1962, przewodniczącym Sekcji Chirurgii Stomatologicznej PTS w latach 1956–1961 i przewodniczącym Sekcji Doskonalenia Podyplomowego PTS w latach 1966–1971. Za wybitne zasługi dla stomatologii polskiej Polskie Towarzystwo Stomatologiczne nadało Profesorowi Owińskiemu godność *Bene meritis* oraz Członka Honorowego [2, 6, 10].

Liczne zasługi Profesora w okresie wojennym znalazły odzwierciedlenie w odznaczeniach wojskowych: Krzyż Obrony Lwowa 1939–1944, Krzyż Armii Krajowej, Krzyż Walecznych, Krzyż Partyzancki, Warszawski Krzyż Powstańczy, Medal Zwycięstwa i Wolności, Odznaka Grunwaldzka oraz Medal Wojska Prezydenta RP na Uchodźstwie w Londynie [2, 6, 11].

Powojenna praca na rzecz Dolnego Śląska, Wrocławia oraz Wrocławskiej Akademii Medycznej została uhonorowana następującymi odznaczeniami: Krzyżem Kawalerskim Odrodzenia Polski, Krzyżem Oficerskim Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Tytułem Budowniczego Wrocławia, Tytułem Przewodzącego Kolejarza, Zasłużonym dla Dolnego Śląska, Zasłużonym dla Województwa i Miasta Wrocławia, Zasłużonym dla Województwa Legnickiego, Orderem Odrodzenia Polski, Medalem Rodła, Odznaką XV-lecia Wyzwolenia Dolnego Śląska, Odznaką 1000-lecia za działalność społeczną, Medalem Pamiątkowym Towarzystwa Miłośników Wrocławia. Akademia Medyczna we Wrocławiu uhonorowała go Złotą Odznaką Uczelni oraz medalem Akademia Medica Vratislaviensis Polonia [2, 4, 6, 11].

Za ogrom wniesionej pracy organizacyjnej, naukowej i dydaktycznej prof. dr hab. med. Tadeusz Szczęsny Owiński jest uważany za pioniera i twórcę wrocławskiej szkoły stomatologicznej i chirurgii szczękowo-twarzowej [2, 3, 7, 17].

W pełni można zgodzić się ze zdaniem żony profesora dr med. Barbary Włodek-Owińskiej, że: „Był rzeczywiście wzorem lekarza, nauczyciela i patrioty” [11]. Z wielkim szacunkiem i pokorą należy podkreślić naprawdę imponujący dorobek naukowy Pana Profesora Owińskiego oraz to, że wychował wiele pokoleń lekarzy, dla których był i nadal pozostaje mistrzem. 22 czerwca 2010 r. minęła 15 rocznica Jego śmierci.

Dorobek naukowy profesora Tadeusza Szczęsnego Owińskiego

Monografie

1. Włodek-Owińska B., Owiński T.: Atlas chorób błony śluzowej jamy ustnej. PZWL, Warszawa 1975.
2. Włodek-Owińska B., Owiński T.: Atlas chorób błony śluzowej jamy ustnej. Wyd. 2. uzup. PZWL, Warszawa 1979.
3. Włodek-Owińska B., Owiński T.: Atlas chorób błony śluzowej jamy ustnej. Wyd. 3. uzup. PZWL, Warszawa 1993.
4. Włodek-Owińska B., Owiński T.: Atlas chorób błony śluzowej jamy ustnej. Wyd. 4. uzup. Volumes, Wrocław 1997.

Prace naukowe

1. Owiński T. (referuje): Kennedy E.: Partial Denture Construction. (Częściowe dostawki). New York 1929. Pol. Stomatol. 1932, 10, 91–92.

2. Owiński T. (referuje): Koller K.CH.: Abnehmare Brücken und gestützte Prothesen. (Mostki do zdejmowania i dostawki podparte). Berlin 1929. Pol. Stomatol. 1932, 10, 91.

3. Owiński T. (referuje): Pachner A.: Kovy-metalurgická technologie pro zubní lékaře. (Metalurgiczna technologia dla stomatologów). Pol. Stomatol. 1933, 11, 365–366.

4. Owiński T. (referuje): Reichenbach E.: Praktische und kritische Beiträge zur keramischen Prothetik. (Praktyczne i krytyczne uwagi nad protetyką ceramiczną). Pol. Stomatol. 1933, 11, 363–365.

5. Owiński T. (referuje): Simon P.W.: System einer biologisch-mechanischen Therapie der Gebissanomalien. (Biologiczno-mechaniczna terapia nieprawidłowości zębowych.). Berlin 1933. Pol. Stomatol. 1933, 11, 201–202.

6. Owiński T. (referuje): Bonnet-Roy M.F., Chenet H., Dufourmentel L. (Paryż): Pertes de substances pathologiques du maxillaire inférieur. Étude Clinique. Traitement chirurgical et prothétique. (Patologiczne ubytki żuchwy. Studium kliniczne. Leczenie chirurgiczne i protetyczne). Pol. Stomatol. 1934, 12, 322–323.

7. Owiński T.: Demonstracja uniwersalnego ściennego aparatu do endoskopii, faradyzacji i kauteryzacji PANTODONTU wedle Owińskiego. Streszczenie opisu. Pol. Stomatol. 1934, 12, 61.

8. Owiński T.: Demonstracja uniwersalnego ściennego aparatu do endoskopii, faradyzacji i kauteryzacji PANTODONTU wedle Owińskiego. Opis. Pol. Stomatol. 1934, 12, 239.

9. Owiński T.: Demonstracja różnych typów klamer i paralelografu Owińskiego. Pol. Stomatol. 1934, 12, 61.

10. Owiński T. (referuje): Kazanjian V.H. (Boston): Traitement protétique et chirurgical des déformités de la mandibule. (Chirurgiczne i protetyczne zabiegi przy ubytkach żuchwy). C.D.I., Paryż 1931. Pol. Stomatol. 1934, 12, 322.

11. Owiński T.: Międzyzszczękowa szyna ze stawem tarczowym po częściowej resekcji żuchwy według Cieszyńskiego. Pol. Stomatol. 1934, 12, 121–126.

12. Owiński T.: Przypadek złamania dolnej szczęki. Pol. Stomatol. 1934, 12, 311.

13. Owiński T.: System Kennedy'ego. (I. wykład). Streszczenie. Pol. Stomatol. 1934, 12, 60.

14. Owiński T.: System Kennedy'ego. (II. wykład). Streszczenie. Pol. Stomatol. 1934, 12, 61.

15. Owiński T. (referuje): Türkheim (Hamburg): Taschenbuch der Klinischen Protetik, ihre Praxis, ihre Fehlerquellen. (Podręcznik klinicznej protetyki – wykonanie i źródła błędów). Berlin 1933. Pol. Stomatol. 1934, 12, 32.

16. Owiński T. (referuje): Bonyhard (Budapest): Theorie und Praxis der Bonyhard. (Teoria

i praktyka kłamry Bonyharda). Pol. Stomatol. 1935, 13, 270.

17. Owiński T. (referuje): Cumberbotch H.: Lecturs on medical electricity. (Wykłady elektromedycyny). Hempton 1934. Pol. Stomatol. 1935, 13, 272.

18. Owiński T.: Łatwy sposób szkieletowania protez kauczukowych plecinką stalową. Pol. Stomatol. 1935, 13, 105.

19. Owiński T.: Nowy sposób ustalania jednostronnej protezy górnej koroną teleskopową z kłamrą ciągłą. Pol. Stomatol. 1935, 13, 41–56.

20. Owiński T. (referuje): Prinz H., Greenbaum S.: Diseases of the mouth and their treatment. (Choroby jamy ustnej i ich leczenie). Philadelphia 1935. Pol. Stomatol. 1935, 13, 272.

21. Owiński T. (referuje): Varga J. Budapeszt: Die moderne Klammern und ihre Indicationsstellung. (Nowoczesne kłamry i wskazania do nich). Pol. Stomatol. 1935, 13, 313.

22. Owiński T. (referuje): Walter M.: Künstliche Endeffekte In der Keramik mit unter glasurporzellannalerei von steele (mit Demonstrationen). (Malowanie na zębach porcelanowych powleczone glazurą i jego efekty). Pol. Stomatol. 1935, 13, 313–314.

23. Owiński T.: Wrażenie z Międzynarodowego Kongresu w Bolonii oraz Wystawy urzędowej podczas Kongresu. 1935, 13, 307.

24. Owiński T. (referuje): Balters W.: Theorie und Praxis der totalen und partiellen Prothese. (Dostawka całkowita i częściowa w teorii i praktyce). Lipsk 1935. Pol. Stomatol. 1936, 14, 617.

25. Owiński T. (referuje): Drum W.: Drum – Keramik Schulterlose Hartporzellankronen. (Keramika Druma, bezstopniowa korona porcelanowa). Berlin 1936. Pol. Stomatol. 1936, 14, 62.

26. Owiński T. (referuje): Herbst: Praxis des Retentionscharniers und der automatischen Regulierung. (Zawias retencyjny i automatyczna regulacja w praktyce). Berlin 1936. Pol. Stomatol. 1936, 14, 124–125.

27. Owiński T. (referuje): Peter K. (Erlangen): Die Wurzelspitzenresektion der Molaren. (Resekcja szczytu korzeni zębów trzonowych). Lipsk 1936. Pol. Stomatol. 1936, 14, 238–239.

28. Owiński T.: Sposoby ustalenia jednostronnej protezy górnej. Pol. Stomatol. 1936, 14, 178.

29. Owiński T.: Uniwersalne rączki elektryczne służące już to jako igła Rumpla, już to jako przyrząd do wysuszania korzeni. Pol. Stomatol. 1936, 14, 178.

30. Owiński T. (referuje): Drum W.: Drum – Keramik Schulterlose Hartporzellankronen. (Keramika Druma, bezstopniowa korona porcelanowa). Wyd. 2. Berlin 1936. Pol. Stomatol. 1937, 15, 362.

31. Owiński T. (referuje): Neuman R.: Führer

durch die operative Zahnheilkunde. (Przewodnik w chirurgii dentystrycznej). Wyd. 3. Berlin 1936. Pol. Stomatol. 1937, 15.

32. Owiński T.: O jonoforezie – część fizykalna. Pol. Stomatol. 1937, 15, 143–152

33. Owiński T.: Sposoby ustalania jednostronnej protezy górnej. Pol. Stomatol. 1937, 15, 41–48.

34. Owiński T.: Repozycja przemieszczonych odłamków przy złamaniu szczęki górnej. Streszczenie. Pol. Stomatol. 1937, 15, 320–321.

35. Owiński T.: Rola nieprawidłowości przy powstawaniu zgryzu i rozszczepu szczęki. Streszczenie. Pol. Stomatol. 1937, 15, 321–322.

36. Owiński T. (referuje): Wolański R.: Przypadek pourazowego skostnienia mięśnia żwacza. Chirurg Polski, Rok II, Nr 3. Pol. Stomatol. 1937, 15, 480–481.

37. Owiński T.: Złamanie żuchwy urazowe w dwóch miejscach na skutek uderzenia kopytem końskim. Pol. Stomatol. 1937, 15, 71.

38. Owiński T.: O wyjaławianiu i jego błędach w stomatologii. Pol. Stomatol. 1938, 16, 407–424.

39. Owiński T.: W odpowiedzi dr. I. Pietrzyckiemu na artykuł: „Prosty sposób załączenia elektrody przy jonoforezie”. Pol. Stomatol. 1938, 16, 239.

40. Owiński T.: Zabieg chirurgiczny w nastawieniu i ustalaniu złamań szczęk. [W:] Ogólnopolski Zjazd Stomatologów w Warszawie w dniach 21, 22 i 23 listopada 1953 r. Warszawa 1953, 95–104.

41. Owiński T.: Znaczenie wierzchołkowego objawu uciskowego w badaniu jamy ustnej i zębów. Czas. Stomatol. 1954, 7, 65–76.

42. Owiński T.: Dokumentacja złamań szczękowych. Czas. Stomatol. 1957, 10, 509–513.

43. Owiński T.: Streszczenie przemówienia wygłoszonego na uroczystym zebraniu PTS we Wrocławiu dla uczczenia 15. rocznicy tragicznej śmierci prof. dr. Antoniego Cieszyńskiego. Czas. Stomatol. 1957, 10, 456–457.

44. Owiński T.: O leczeniu nerwobólu nerwu trójdzielnego ze szczególnym uwzględnieniem leczenia przez wytworzenie ropnia jałowego. [W:] Pamiętnik IV Zjazdu Sekcji Chirurgii Stomatologicznej poświęcony problematyce: Nerwoból nerwu trójdzielnego. Wrocław 14–15 lutego 1959 r. Wrocław 1961, 5–16.

45. Owiński T.: Klinika Chirurgii Stomatologicznej. [W:] Akademia Medyczna we Wrocławiu 1950–1960. Wrocław 1960, 183–185.

46. Owiński T.: W piętnastolecie stomatologii we Wrocławiu. Wroc. Biul. Stomatol. 1945–1960 wydanie jubileuszowe. Wrocław 1960, 3–13.

47. Owiński T.: O leczeniu *commotio cerebri*. [W:] Pamiętnik VI Zjazdu Sekcji Chirurgii Stomatologicznej. Urazy twarzoczaszki. Wrocław 24–26 XI 1961 r. Wrocław 1963, 127–132.

48. Owiński T.: Otwarcie VI Krajowego

Zjazdu Sekcji Chirurgii Stomatologicznej PTS we Wrocławiu. [W:] Pamiętnik VI Zjazdu Sekcji Chirurgii, Stomatologicznej. Urazy twarzoczaszki. Wrocław 24–26 XI 1961 r. Wrocław 1963, 11–12.

49. Owiński T., Flieger S.: Przewidywanie powikłań zapalnych kości w gojeniu złamań szczęk na podstawie obserwacji odczynu opadania krwinek czerwonych (OB). [W:] Pamiętnik VI Zjazdu Sekcji Chirurgii Stomatologicznej. Urazy twarzoczaszki. Wrocław 24–26 XI 1961 r. Wrocław 1963, 36–40.

50. Owiński T., Ćwioro F., Flieger S., Kuszewska H.: Statystyczny przegląd 1269 przypadków złamań szczęk leczonych w Klinice Chirurgii Stomatologicznej we Wrocławiu. [W:] Pamiętnik VI Zjazdu Sekcji Chirurgii Stomatologicznej. Urazy twarzoczaszki. Wrocław 24–26 XI 1961 r. Wrocław 1963, 45–55.

51. Owiński T., Szepietowska W.: Test adrenaliny u chorych z obrażeniami twarzoczaszki. [W:] Pamiętnik VI Zjazdu Sekcji Chirurgii Stomatologicznej. Urazy twarzoczaszki. Wrocław 24–26 XI 1961 r. Wrocław 1963, 18–21.

52. Owiński T., Janiakowa A., Potoczek S., Szuba S.: Urazy twarzoczaszki a poziom histaminy we krwi. [W:] Pamiętnik VI Zjazdu Sekcji Chirurgii Stomatologicznej. Urazy twarzoczaszki. Wrocław 24–26 XI 1961 r. Wrocław 1963, 12–17.

53. Owiński T., Rzeszutko R.: Zachowanie się poziomu komplementu u pacjentów z urazami szczękowymi. [W:] Pamiętnik VI Zjazdu Sekcji Chirurgii Stomatologicznej. Urazy twarzoczaszki. Wrocław 24–26 XI 1961 r. Wrocław 1963, 25–29.

54. Owiński T., Szuba S.: Zaopatrzenie połowiczno usuniętej żuchwy transplantatem alloplastycznym z wykorzystaniem głowy żuchwy. [W:] Pamiętnik VI Zjazdu Sekcji Chirurgii Stomatologicznej. Urazy twarzoczaszki. Wrocław 24–26 XI 1961 r. Wrocław 1963, 185–189.

55. Owiński T.: Jesionowski Mieczysław – Historia stomatologii polskiej. Warszawa 1963 [Rec.] Czas. Stomatol. 1964, 17, 188.

56. Owiński T., Badurowa A.: O zmianach w miazdze zęba wskutek zabiegów operacyjnych w otoczeniu. Wroc. Biul. Stomatol. 1964, 13–18.

57. Owiński T., Rzeszutko R.: Ciała autoagresywne w schorzeniach ślinianek. Wroc. Biul. Stomatol. 1964, 25–34.

58. Owiński T., Rzeszutko R.: Przyczynki do leczenia zespołu Sjögrena Depot-Padutyną. Wroc. Biul. Stomatol. 1964, 19–24.

59. Owiński T., Rzeszutko T., Ćwioro F.: Zachowanie się obrazu morfologicznego krwi obwodowej po zabiegach chirurgicznych wykonywanych w zakresie jamy ustnej w warunkach ambulatoryjnych. Wroc. Biul. Stomatol. 1964, 35–42.

60. Owiński T., Terlikowska J.: Ocena przydat-

ności testu wybroczynkowego w schorzeniach odogniskowych. Wroc. Biul. Stomatol. 1964, 43–50.

61. Owińska B., Owiński T.: Przypadek pęcherzycy bujającej w jamie ustnej. [W:] IV ogólnopolski Zjazd Stomatologów. Warszawa 24–26 września 1965 r. Zbiór referatów. Warszawa 1965, 44–50.

62. Owiński T.: Katedra i Klinika Chirurgii Stomatologicznej. [W:] Akademia Medyczna we Wrocławiu. Bibliografia 1945–1963. Wrocław 1965, 353–355.

63. Owiński T.: Operacje rehabilitacyjne w Klinice Chirurgii Stomatologicznej AM we Wrocławiu. [W:] Nauka i Społeczeństwo. XX-lecie szkolnictwa wyższego i nauki Ziemi Zachodnich i Północnych PRL. Sesja naukowa we Wrocławiu 22–23 listopada 1965. Sekcja nauk medycznych. Wrocław 1965, 6.

64. Owiński T., Masztalerz A.: *Ostectomia mediana* w leczeniu wielkożuchwia. Wroc. Stomatol. 1965, 117–124.

65. Owiński T., Mraz F.: Ocena przydatności dzianiny poliestrowej w operacjach połączeń jamy ustnej z zatoką. Wroc. Stomatol. 1965, 111–116.

66. Owiński T., Rzeszutko R.: Zagadnienie autoprzeciwności w sialozach. Czas. Stomatol. 1965, 18, 1093–1097.

67. Owiński T., Rzeszutko T., Ćwioro F., Rzeszutko R.: Niektóre odczyny morfologiczne we krwi chorych operowanych ambulatoryjnie w obrębie jamy ustnej. Streszczenie. [W:] IV Ogólnopolski Zjazd Stomatologów. Warszawa 24–26 września 1965. Zbiór referatów. Warszawa 1965, 84.

68. Czyżewska J., Owiński T., Remion B.: Gruźlica węzłów chłonnych obwodowych z współistniejącym zakażeniem promieniowcem. Gruźl. 1967, 35, 165–168.

69. Owiński T.: Historia XX-lecia Chirurgii Stomatologicznej we Wrocławiu. Wroc. Stomatol. 1966/1967, 15–20.

70. Owiński T.: Historia Polskiej Uczelni Stomatologicznej we Wrocławiu w latach 1946–1966. Wroc. Stomatol. 1966–1967, 3–10.

71. Owiński T., Ćwioro F.: Szew kostny w leczeniu pozazębnych złamań trzonu żuchwy. Wroc. Stomatol. 1966/1967, 33–38.

72. Owiński T., Ćwioro F.: Wewnątrzustny sposób rentgenodiagnostyki łuku i kości jarzmowej. Wroc. Stomatol. 1966/1967, 21–25.

73. Owiński T., Flieger S.: Cztery przypadki guza śluzowo-nabłonkowego (*tumor mucoepidermalis*) w jamie ustnej. Czas. Stomatol. 1967, 20, 381–389.

74. Owiński T., Rzeszutko T., Ćwioro F., Rzeszutko R.: Niektóre odczyny morfologiczne we krwi chorych operowanych ambulatoryjnie w obrębie jamy ustnej. Czas. Stomatol. 1967, 20, 703–707.

75. Owiński T., Rzeszutko T., Ćwioro F., Rzeszutko R.: Ocena sposobów leczenia złamań kości i łuku jarzmowego na podstawie 187 przypadków z Kliniki Chirurgii Stomatologicznej AM we Wrocławiu. Wroc. Stomatol. 1966/1967, 27–32.

76. Owiński T.: Po 20 latach. Czas. Stomatol. 1968, 21, 113–116.

77. Owiński T., Ćwioro F., Badurowa A.: Dwa przypadki ameloblastoma szczęki u dzieci. Wroc. Stomatol. 1968, 13–21.

78. Owiński T., Flieger S.: Tegretol w leczeniu nerwobólów nerwu trójdzielnego. Wroc. Stomatol. 1968, 7–11.

79. Owiński T., Mraz F.: *Processus styloideus elongatus* z nietypowym zespołem objawów. Czas. Stomatol. 1968, 21, 205–208.

80. Owiński T.: O wykrywaniu nowotworów przy badaniu stomatologicznym. Wroc. Stomatol. 1969, 5–11.

81. Owiński T., Flieger S.: Proresid w chirurgicznym leczeniu nowotworów twarzoczaszki. Czas. Stomatol. 1969, 22, 473–477.

82. Owiński T.: Katedra i Klinika Chirurgii Stomatologicznej. [W:] Akademia Medyczna we Wrocławiu 1945–1970. Wrocław 1970, 288–290.

83. Owiński T.: Katedra i Klinika Chirurgii Stomatologicznej. [W:] Akademia Medyczna we Wrocławiu. Bibliografia 1964–1969. Wrocław 1970, 613–614

84. Owiński T.: Usuwanie zębów w przypadkach nowotworów jamy ustnej. Wroc. Stomatol. 1971, 3–7.

85. Owiński T., Rzeszutko R.: Wpływ terapii bodźcowej na poziom komplementu i properdyny w niektórych schorzeniach stomatologicznych. Wroc. Stomatol. 1971, 185–189.

86. Owiński T.: Profilaktyka onkologiczna. [W:] Wybrane zagadnienia ze stomatologii klinicznej i zapobiegawczej. Pod red. Anny Majewskiej. Akademia Medyczna, Wrocław 1997, 188–193.

**Prace wymienione
w chronologicznych
wykazach prac wykonanych
w Klinice Stomatologicznej
UJK we Lwowie
pod kierownictwem
prof. dr. A. Cieszyńskiego
w latach 1931–1936
(Pol. Stomatol. 1936, 14, 483–487)
i w latach 1936–1938 (dodatek do Pol.
Stomatol. 1938, 16, 14–19)**

1. Owiński T.: Eine neue Fixationsmethode für einseitige Prothesen im Oberkiefer. Comuni-

cationi II. Congr. Intern. di stomatologia. Bologna 14–19 IV 1935.

2. Owiński T.: Prothetischer Ersatz nach einseitiger Unterkieferresektion mit intermaxillärer Schiene mit Scheibengelenk (nach Cieszyński). Communicationi II. Congr. Intern. di stomatologia. Bologna 14–19 IV 1935.

3. Owiński T.: O dostawkach szkieletowych systemu Kennedy'ego. Pokazy na Wystawie „Przyroda, Zdrowie i Opieka Społeczna” w Poznaniu. Poznań 1933.

4. Owiński T.: Sposoby ustalenia jednostronnych protez szczęki górnej. Wykład wygłoszony w Warszawie na VII Zjeździe Stomatologów w XI.

5. Owiński T.: Ortopedyczne leczenie po eks-artykulacji połowy żuchwy. Wykład wygłoszony 19.03.1935 r. w Związku Stomatologów Lwowskich.

6. Owiński T.: Leczenie zgorzeli jonoforezą aparatem Jonodont. Wykład na kursach dokształcających dla lekarzy dentystów na VIII Polskim Zjeździe Stomatologicznym.

7. Owiński T.: Przygotowanie ubytku pod wkłady złote. Pokaz modeli. Wykład na kursach dokształcających dla lekarzy dentystów na VIII Polskim Zjeździe Stomatologicznym.

8. Owiński T.: Szyny ustalające przy parodontozach. Wykład na kursach dokształcających dla lekarzy dentystów na VIII Polskim Zjeździe Stomatologicznym.

9. Owiński T.: Ważniejsze zdobycze protetyki z lat ostatnich. Wykład na kursach dokształcających dla lekarzy dentystów na VIII Polskim Zjeździe Stomatologicznym.

10. Owiński T.: Pantodont i Jonodont, Bilux i suchy sterylizator Sterodont Owińskiego. Wykład na kursach dokształcających dla lekarzy dentystów na VIII Polskim Zjeździe Stomatologicznym.

11. Owiński T.: Różne typy preparowania ubytków pod wkłady złote. Wykład na kursach dokształcających dla lekarzy dentystów na VIII Polskim Zjeździe Stomatologicznym.

12. Owiński T., Pietrzycki I.: Pokazy i ćwiczenia w zastosowaniu elektroforezy aparatem Jonodont. Wykład na kursach dokształcających dla lekarzy dentystów na VIII Polskim Zjeździe Stomatologicznym.

Promotor prac doktorskich

1. Rancewicz Józef: Dodatek do patomechaniki nieprawidłowości szczękowej. Wrocław 1950.

2. Mraz Franciszek: Nitrogliceryna jako środek osłaniający krążenie przy znieczuleniu polokainą i adrenaliną. Wrocław 1961.

3. Paweł Tadeusz: Leczenie promienicy

twarzy i szyi z uwzględnieniem metody własnej. Wrocław 1963.

4. Badurowa Alicja: Wpływ osłony chloro-promazynowej na wydzielanie kortykosteroidów w przebiegu operacji stomatologicznych. Wrocław 1964.

5. Ćwioro Feliks: Leczenie złamań kości szczękowych u dzieci ze szczególnym uwzględnieniem roli zęba i zawiązka zębowego w szczelinie złamania. Wrocław 1964.

6. Flieger Stefan: Badania porównawcze niektórych odczynów biologicznych w czasie gojenia się złamań kości twarzoczaszki. Wrocław 1964.

7. Szot Irena: Współzależność próchnicy zębów jako procesu chorobowego z aktywnością amylazy w ślinie. [Z urzędu po śmierci prof. Ignacego Pietrzyckiego] Wrocław 1965.

8. Terlikowska Janina: Ocena przydatności niektórych testów służących do wykrywania schorzeń z zespołem zębopochodnego zakażenia ogniskowego. Wrocław 1965.

9. Szuba Stanisław: O wpływie analgetyków i hipnotyków na znieczulenie miejscowe poloka-iną. Wrocław 1965.

10. Rzeszutko Ryszard: Badania nad występowaniem przeciwciał autoagresyjnych w siałozach. Wrocław 1966.

11. Wójcikowski Stefan: Zastosowanie kwasu adenylozotriofosforowego (ATP) w niektórych jednostkach chorobowych leczonych w Klinice Chirurgii Stomatologicznej. Wrocław 1966.

12. Brzeziński Jerzy: Badania nad unaczynieniem cementu (kostniwa) zęba człowieka ze

szczególnym uwzględnieniem kanałów Haversa. Wrocław 1966.

13. Rzeszutko Teresa: Ocena wyników leczenia złamań wyrostków kłykciowych żuchwy u 745 chorych leczonych w Klinice Chirurgii Stomatologicznej AM we Wrocławiu w latach 1956–1965. Wrocław 1967.

14. Lubicz-Stabińska Alicja: Ocena bezpośrednich i odległych wyników leczenia guzów olbrzymiokomórkowych szczęk w latach 1956–1965. Wrocław 1969.

15. Szymański Jan: Badania nad przydatnością wybranych metod klinicznych w ocenie ognisk zębopochodnych w przebiegu choroby ogniskowej. Wrocław 1972.

16. Szepietowska Wiesława: Analiza wyników leczenia złamań łuku jarzmowego chorych leczonych w Klinice Chirurgii Szczękowej w latach 1966–1970. Wrocław 1972.

Patron rozpraw habilitacyjnych

1. Drozdowski Jerzy: Metoda dwuczasowa jako podstawa operacji torbieli szczękowej. Wrocław 1964.

2. Paweł Tadeusz: Ziarniniak kwasochłonny o umiejscowieniu szczękowo-dziąsłowym. Wrocław 1964.

3. Jesionowski Mieczysław: Historia stomatologii polskiej. Wrocław 1967.

4. Flieger Stefan: Zmiany biochemiczne we krwi w ostrych zapaleniach twarzoczaszki. Wrocław 1969.

Piśmiennictwo

- [1] Akta osobowe prof. Tadeusza Szczęsnego Owińskiego, Archiwum Akademii Medycznej we Wrocławiu, sygn. akt 136.
- [2] BRUZIEWICZ-MIKŁASZEWSKA B.: Zarys dziejów uniwersyteckiej stomatologii we Wrocławiu. Akademia Medyczna we Wrocławiu. Wrocław 2008, dodruk: Wrocław 2010.
- [3] BRUZIEWICZ-MIKŁASZEWSKA B.: Szkoły stomatologiczne. [W:] Wrocławskie środowisko akademickie. Twórcy i ich uczniowie 1945–2005. Wyd. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 2007, 474–475.
- [4] MASZTALERZ A.: Profesor doktor habilitowany Tadeusz Owiński. Nestor polskiej Stomatologii. Czas. Stomatol. 1995, 48, 151–153.
- [5] CIESZYŃSKI A.: Sprawozdanie z działalności Instytutu Dentystycznego Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie za rok akademicki 1928/29. Pol. Stomatol. 1929, 7, 376–385.
- [6] Kto jest kim w polskiej medycynie. Wyd. Interpress. Warszawa 1987, 495.
- [7] FLIEGER S.: Pro memoria. Prof. dr hab. Tadeusz Szczęśny Owiński. Pozn. Stomatol. 1994, 9–11.
- [8] CIESZYŃSKI A.: Sprawozdanie z działalności Kliniki Stomatologicznej Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie za lata akademickie 1930/31 i 1931/32. Pol. Stomatol. 1932, 10, 1–15.
- [9] CIESZYŃSKI A.: Sprawozdanie z działalności Kliniki Stomatologicznej Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie za lata akademickie 1936/37 i 1937/38. Pol. Stomatol. 1938, 16, 1–24.
- [10] MASZTALERZ A.: Wspomnienie o Profesorze Tadeuszu Owińskim. Magazyn Stomatol. 1996, 6, 9, 7–8.
- [11] WŁODEK-OWIŃSKA B.: Wspomnienie o profesorze Tadeuszu Owińskim. Gazeta Uczelniana 2000, 6, 9, 8–9.
- [12] KACZKOWSKI H., ŁAWIŃSKI M.: Przyczynek do życiorysu prof. dr. hab. Tadeusza Owińskiego. Dent. Med. Probl. 2003, 40, 191.
- [13] WIKTOR Z.: Wydział Lekarski (do końca roku 1949); Wiktor Z.: Oddział Stomatologiczny. [W:] Uniwersytet Wrocławski w latach 1945–1955. Wrocław 1956, 204–247, 253–255.

- [14] OWIŃSKI T.: Historia Polskiej Uczelni Stomatologicznej we Wrocławiu w latach 1946–1966. Wroc. Stomatol. 1966–1967, 3–10.
- [15] OWIŃSKI T.: W piętnastolecie stomatologii we Wrocławiu. Wroc. Biul. Stomatol. 1945–1960 wydanie jubileuszowe. Wrocław 1960, 3–13.
- [16] BRUZIEWICZ-MIKŁASZEWSKA B.: Stomatologia. [W:] Historia Wydziałów Lekarskiego i Farmaceutycznego Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Akademii Medycznej we Wrocławiu w latach 1702–2002. Red.: Kozuszek W., Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2002, 312–341.
- [17] MRAZ F.: Jubileusz 60-lecia urodzin i 35-lecia działalności naukowej i zawodowej Profesora Tadeusza Owińskiego. Wroc. Stomatol. 1964, 5–11.
- [18] Protokoły Rady Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu za lata 1947–1949. Archiwum Akademii Medycznej we Wrocławiu, sygn. 94/1.
- [19] BRUZIEWICZ-MIKŁASZEWSKA B.: Żeby ślad pozostał i pamięć. Gazeta Uczelniana 2000, 6, 9, 10–11.
- [20] GABRYŚ A.: Struktura organizacyjna i działalność Katedry i Kliniki Chirurgii Szczękowo-Twarzowej Akademii Medycznej im. Piastów Śląskich we Wrocławiu. Praca magisterska. Instytut Historii Państwa i Prawa Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Wrocławskiego. Wrocław 1996 (maszynopis).
- [21] ŁOPUCH R.: Marzec 1968 na Akademii Medycznej we Wrocławiu (inna prawda). Galicyjska Gaz. Lek. 2009, 1A, 30–32.

Adres do korespondencji:

Maria Kordas
Biblioteka Akademii Medycznej we Wrocławiu
ul. Parkowa 1/3
51-616 Wrocław
tel.: 071 348 30 22
e-mail: mkordas@stom.am.wroc.pl

Praca wpłynęła do Redakcji: 7.10.2010 r.
Po recenzji: 16.11.2010 r.
Zaakceptowano do druku: 30.11.2010 r.

Received: 7.10.2010
Revised: 16.11.2010
Accepted: 30.11.2010